

נוסף?

נשנתה קודם שיצאה הבת קול, ולכן הוצרכה להשמיענו כמי ההלכה.

ואיבעית אימא, יתכן שהברייתא נשנתה לאחר שיצאה הבת קול,

ומה שהוצרכה להשמיענו שהלכה כבית נב-א הלל, הוא משום שברייתא זו מדברי רבי יהושע היא, דאמר [בבבא מציעא נט ב] "אין משגיחין בבית קול" ביחס לקביעת הלכה.⁽¹⁾

מקשה הגמרא על הטעם שאמרו בית שמאי, שברכת קדושת היום קודמת לברכת היין, מפני שעיקר הקידוש הוא בברכת היום: וכי סברי בית שמאי דברכת היום עדיפא? —

והתניא: הנכנס לביתו במוצאי שבת, מברך על היין ועל המאור ועל הכשמים, ואחר כך אומר ברכת הבדלה. ואם אין לו אלא כוס אחד, ואם יבדיל עליו לא יוכל לברך ברכת המזון בלילה על הכוס, מניחו

כוונתם לומר: וכי תימא, התם, בברכת היום, יש תרתי, שני טעמים להקדימה, האחד, שהיום גורם ליין שיבא, והשני, שכבר קדש היום ועדיין יין לא בא, ואילו הבא, בברכת היין, אין אלא הדא טעם להקדימה, [שהיין גורם לקידוש היום] — אין זו טענה, כי הכי נמי תרתי נינהו, יש לנו טעם נוסף להקדים ברכת היין, שהרי ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה, והכלל הוא, תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם.

ותמהה הגמרא: למה הוצרכה הברייתא לסיים: "והלכה בדברי בית הלל", והרי פשיטא שהלכה כמותם במחלוקתן עם בית שמאי, דהא נפקא בת קול, שיצאה בת קול והכריזה שהלכה כמותם [כמובא בעירובין יג ב]?

מתרצת הגמרא: איבעית אימא, הברייתא

אמר כלל זה אלא לגבי מחלוקת רבי אליעזר וחכמים, שהיו יחיד ורבים, ולכן הלכה כרבים, אך במחלוקת ב"ש וב"ה יתכן שתועיל הבת קול לקבוע את ההלכה.

ובתוס' ר"י החסיד והראב"ה [שו"ת קנה] ביארו שדברי רבי יהושע נסובו גם על הבת קול המוזכרת בעירובין [יג ב] שהלכה כב"ה, ולכן מצינו בחגיגה [כב ב] שרבי יהושע פוסק כב"ש שהיו חריפים יותר.

ובחפץ ה' [לבעל האור החיים] פירש בכך גופא את כוונת הגמרא, שכוונת הברייתא להשמיענו שלא בכל מקום אמר רבי יהושע שאין משגיחין בבית קול, אלא כשנחלקו רבים ויחיד, אך במחלוקת ב"ה וב"ש תמיד הלכה כב"ה.

שמאי אמרו שני טעמים, לא הקשתה הגמרא למה הוצרכו לטעם נוסף, משום שדרך התלמוד להקשות רק כאשר ההוספה פותחת בלשון "דבר אחר" או "ואומר" בדרשות הפסוקים. והגרא"מ הורביץ כתב ש"דבר אחר" משמעו שחולק על האמור קודם לו, וכוונת הגמרא שברישא סברה הברייתא שדי בטעם "שהיין גורם לקדושה" כדי להכריע נגד שני טעמי בית שמאי, שיש חיוב על ברכת היין בפני עצמו, ואפילו אם אינו מברך את ברכת היום, כמו בקידושא רבה ביום, ובסיסא נקטה שאפילו אם אין הטעם תלוי במצוות הברכה, אלא בסיבתה, עדיין היא קודמת לברכת היין מפני תדירותה.

1. תוס' [ד"ה ורבין] הקשו, הרי רבי יהושע לא